

ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΕΓΓΡΑΦΑ
ΤΩΝ ΧΡΟΝΩΝ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑΣ
ΑΠΟΚΕΙΜΕΝΑ ΕΝ ΤΩ ΜΟΥΣΕΙΩ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ *

66

Ἐπιστολὴ τοῦ προηγουμένου τῆς Ἱ. Μονῆς Βατοπεδίου Διονυσίου πρὸς τὸν Ἐπίσκοπον Σητείας Μελέτιον σχετικὴ μὲ τὴν ἀναζητήσιν ἁγίων λειψάνων ἀνηκόντων εἰς τὴν Μονήν. (Ἰούλιος 1830). Ἄριθ. Χειρ. Μ. Η. 60. Ἐπὶ διφύλλου λεπτοῦ χάρτου μὲ ὕδατινας γραμμάς καὶ ψηφία S T διαστ. 0,31×0,215 μ. Ἐπὶ τῆς ὀπισθίας σελίδος ἐπιγραφὴ: «Τῷ Θεοφιλεστάτῳ καὶ σεβασμιωτάτῳ μοι πατρὶ | καὶ Δεσπότη Ἀγίῳ Σιλίας Κυρίῳ Κυρίῳ | Μελετίῳ, τῷ Μετὰ Θεὸν προστάτῃ ἡμῶν | προσοκνητῶς. | Εἰς τὸ Κάστρον τῆς Κρήτης.» Περαιτέρω: «Ἐλήφθη τῇ κῆ Ἰουλίου». Σφραγίς ἐπὶ μέλανος ἰσπανικοῦ κηροῦ ἐπὶ ταινίας προσκεκολλημένης πρὸς φακέλλωσιν μὲ στέμμα, δύο κλαδιὰ καὶ ψηφία Π Ρ Γ Β Α Τ Π Ε Δ Ι Ο Ν (Προηγουμένος Βατοπεδίου Διονύσιος). Κατάστασις διατηρήσεως καλὴ. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῶν δύο πρώτων σελίδων.

Τὴν σεβασμιωτάτην μοι ὑμετέρον Πανιερολογιότητα, δουλικῶς προσκυνῶ | καὶ μετὰ τῆς προσοκούςης εὐλαβείας τὴν ἁγίαν καὶ θνηφόρον | ἀτῆς ἀσπάζομαι δεξιάν.

Τὸν Σεβασμιωτάτον Ἅγιον Ἀρχαδίας¹ δουλικῶς προσκυνῶ, καὶ εὐλαβῶς | ἀσπάζομαι τὴν ἁγίαν αὐτοῦ δεξιάν.

† Ἦν καὶ διαφυλάττοι ὁ τῶν ἀπάντων Κύριος καὶ Θεός, ὑγαίνουσαν καὶ | ἀμεταπτύτως εὐημεροῦσαν, μετὰ τῆς ἐπαπολαύσεως τῶν σωτηρίων καταθν | μίων. μετὰ τὰς δουλικὰς μου ταπεινὰς προσκυνήσεις, καὶ ἔρρειαν τῆς θεο | συντηρήτου αὐτῆς ἀγαθῆς ὑγείας, δηλοποιῶ αὐτῇ, ὅτι ἐστάλην παρὰ πά | σης τῆς ἀδελφότητός μου τοῦ Ἱεροῦ Μοναστηρίου τοῦ Βατοπαιδίου, εἰς ἀναζή | τησιν, καὶ παραλαβὴν τῆς ἁγίας Ζώνης, τοῦ Τιμίου σταυροῦ, τῆς Ἀγίας | Κάρας τοῦ Ἁγίου ἀνδρέου Κρήτης, τὰ ὅποια πρὸ δέκα χρόνων ἐστά | λησαν ἀπὸ τοῦ Ἱεροῦ μου Μοναστηρίου τοῦ Βατοπαιδίου διὰ τὸ θανατικόν² | εἰς τὰ αὐτόθι. ἐπειδὴ λοιπὸν πρὸ χρόνων ἐπληρορορήθημεν ὅτι τὴν ἁ- | γίαν Ζώνην, τὸν Τιμιόν σταυρόν, τὴν ἁγίαν εἰκόνα τῆς Θεοτόκου, καὶ | ὅλα τὰ λοιπὰ εἰδήματα ὅσα εἶχεν ἀπὸ σύναξιν ἡ ἁγία Ζώνη, | τὰ ἐπαράλαβεν καὶ τὰ ἔχει εἰς φύλαξιν ὁ Σινιὸρ Δομένικος τότε κόν | σολο; Ἐγγλέζος,

*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελίδος 232 τοῦ Δ' τόμου.

διὰ τοῦτο ἦλθον ἐδῶ εἰς τὴν Σαντορῆνην ὅ, που εὗρίσκε | ται καὶ ἡ εὐ-
γένειά του διὰ τὰ τὰ λάβω, νατὰ πηγαίνω εἰς τὸ Ἱερὸν | μας Μονα-
στήριον τοῦ Βατοπαιδίου. ὁ σινιὸρ Δομένικος ἐδῶ προβάλλει | ὅτι τὰ
ἔλαβεν τότε εἰς φύλαξιν, ὅμως τοῦ τὰ πῆρεν ὁ ὑψηλότατος | πασαῖ Ἐ-
φένδης μας ὁ εὐρισκόμενος τότε εἰς τὸ Κάστρον τῆς Κρήτης. | μὲ ὄλον
ὁποῦ ἀπὸ πολλοὺς ἐπληροφορήθημεν εἰς τὸ Βατοπαῖδι, ὅτι | ἡ εὐγένειά
του τὰ ἔχει ὅλα. καὶ ἐδῶ ἀφ' ἧς ἡμέρας ἦλθεν εἰς τὴν | Σαντορῆνην
ὄλος ὁ Κόσμος ἄνδρες καὶ γυναῖκες καταβοῶσιν ὅτι | βέβαια ἡ εὐγένει-
αὶά του τὰ ἔχει. ἐπειδὴ λοιπὸν προβάλλει δυσκολίας | διὰ τοῦτο παρα-
καλῶ τὴν σεβασμιωτάτην μοι Πανιερολογιότητά της | τὰ λάβη τὸν κόπον
καὶ τὴν φροντίδα, τὰ μοι δηλοποιήση ὅλην | τὴν ὑπόθεσιν τῆς ἁγίας
Ζώνης πῶς ἠκολούθησεν εἰς τὴν ἀρχὴν | τῆς περιστάσεως. αὐτοῦ ὄλον
εὗρισκονται χριστιανοὶ ὀλίγοι τινὲς ὁποῦ | ἠξεύρουσιν αὐτὴν τὴν ὑπό-
θεσιν πῶς ἐγένετο ἀπὸ τὴν ἀρχὴν, καὶ παρακαλῶ τὰ | τοὺς ὀμιλήση τὰ
τοὺς συμβουλεύση πατρικῶς καὶ ἀρχιερατικῶς ὅσοι ἠξεύρουσιν τὰ | ἀ-
ναφέρωσιν ὅσα ἠξεύρουσιν εἰς τὴν πανιερολογιότητά της, καὶ τὰ μοι εἰδο-
ποιήση πε | ρὶ πάντων. καθὼς καὶ τὸ Μοναστηριακὸν μου Γράμμα,
πρὸς τοὺς εὐλογημένους | χριστιανούς ἀναφέρει περὶ αὐτῆς τῆς ὑποθέσε-
ως. προσέτι τὴν παρακαλῶ | τὰ μοι γράψη καὶ διὰ τὴν Ἁγίαν Κάραν τοῦ
ἐν Ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἁν | δρῶν Κρήτης τοῦ εὗρίσκεται, ὁμοίως
καὶ τὰ δύο ἀργυρᾶ Κοντεῖα τοῦ Τιμίου | σταυροῦ, καὶ τῆς Ἁγίας Ζώ-
νης, ποῦ εὗρισκονται, διὰ τὰ κάμωμεν τρόπον | νατὰ παραλάβωμεν,
τὰ μὴ δοκιμάση καμμίαν βλάβην τὸ Ἱερὸν Μονα | στήριον τοῦ Βατο-
παιδίου, διότι πολλὰ καλῶς ἠξεύρει ἡ Πανιερολογιότης της | ὅτι μὲ
πολλὰς παρακλήσεις τότε καὶ τοῦ Μακαρίτου Ἁγίου Μητροπολίτου ὁ,
καὶ | ὄλων τῶν ἐθλαβῶν χριστιανῶν τὸ Βατοπαῖδι, δὲν ἐπαράβλεψε τὴν
αἵτησιν | τῶν χριστιανῶν, ἀλλὰ ἐξαπέστειλε τοὺς ἁγίους θησαυρούς,
καὶ ἐλευθερώθη ὁ | τόπος ἀπὸ τὸ θανατικόν, ἐπειδὴ ὅμως ἔτυχεν ἡ
περίστασις διὰ τὰς Ἁμαρ | τίας ἡμῶν, καὶ διεσκορπίσθησαν τὰ ἅγια,
παρακαλοῦμεν ὅ,τι ἠξεύρει τὰ | μοι εἰδοποιήση, διὰ τὰ μὲν τὸ Μνημό-
συνὸν της αἰώνιον εἰς αἰῶνα τὸν ἅ | παντα, καὶ τὰ συγκαταριθμηθῆ
μετὰ τῶν ἀοιδήμων Πατριαρχῶν καὶ Ἁρ | χιερέων τῶν συνδρομητῶν
τῆς Ἁγίας Μονῆς τοῦ Βατοπαιδίου. παρακαλῶ παρα | καλῶ τὸν Ἁγι-
ον καὶ Σεβασμιωτάτον Δεσπότην μου τὰ μοι εἰδοποιήση μὲ πρῶ | τον.
ταῦτα προσκνητῶς, ἐξαιτούμενος δὲ καὶ τὰς πατρικὰς αὐτῆς εὐχὰς καὶ
| εὐλογίας, μένω μὲ σέβας βαθύτατον. ,αωλφ Ἰουλίου ἰδη

Τῆς σεβασμιωτάτης μοι ὑμετέρας πανιερολογιότητος, ἀπὸ Σαντορῆ-
νην δούλος ταπεινός, καὶ πρόθυμος εἰς τὰς προσταγὰς
ἉΔιονύσιος προηγούμενος τῆς Ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Βατοπαιδίου ἐν τῷ
Ἁγίῳ ὄρει τοῦ Ἁθῶνος.

ἴεδοπλαχνία τοῦ Κραταιωτάτου ἡμῶν ἄνακτος ἐουκώθησαν καὶ τὰ στρατεύματα ὅπου ἐφύ | λαίτων τὰ Μοναστήρια τοῦ Ἁγίου ὄρους, μὲ προσκυνητὸν ὑψηλὸν ὄρισμόν, καὶ ἔμεινεν ὁ τόπος | κατὰ τὸ πρῶτον πρὸ τῆς περιστάσεως. μόνον ἕνας χάσεκη ἀγᾶς⁴ εὐρίσκεται ἀπὸ μέρους | τοῦ ὀτζακίου⁵ καθὼς καὶ πρῶτον, καὶ δι' εὐχῶν της ἡσύχασεν ὄλον τὸ Ἅγιον ὄρος.

Σ Η Μ Ε Ι Ω Σ Ε Ι Σ

¹) Πρόκειται περὶ τοῦ Μαξίμου τοῦ Σιβιανοῦ, ἀναφερομένου ὑπὸ τοῦ Στεφάνου Νικολαΐδου. Ἐχειροτονήθη οὗτος τῷ 1825 καὶ ἀπέθανε τῷ 1843 (βλ. «Κρητικά Χρονικά» Γ', σ. 313-4) Πρὸ τῆς χειροτονίας του εἶχεν ἔλθει εἰς γάμου κοινωνίαν, ἐξ ἧς ἀπέκτησε δύο υἱούς, τὸν Γεώργιον καὶ Γρηγόριον, καὶ μίαν κόρην, τὴν Βικτωρίαν (βλ. Τ. Α. Η. κῶδ. Τεμένους Ζουλφικάρ Ἁλῆ Πασᾶ, ἀριθ. 89 παλαιός, σ. 44).

²) Τὸ ἐνταῦθα μνημονευόμενον θανατικὸν εἶναι ἀναμφιβόλως ἢ πανώλης τοῦ 1819, περὶ τῆς ὁποίας διαφωτιστικὰς πληροφορίας βλ. εἰς τὴν ἐν τῷ περιοδικῷ «Μύσων», Β', σ. 10, δημοσιευθεῖσαν ἐπιστολὴν.

³) Τοῦ Γερασίμου Παρδάλη, ὅστις ὡς γνωστὸν ὑπέστη μαρτυρικὸν θάνατον μετὰ τῶν ἄλλων Ἐπισκόπων καὶ Ἁγιομένων τὴν 24ην Ἰουνίου 1821

⁴) Ἀρχηγὸς ἰδιαίτερου σώματος τῆς ἀνακτορικῆς φρουρᾶς.

⁵) Τοῦ σώματος τῶν Γενιτσάρων.

67

Ἐπιστολὴ τοῦ ὁμογενοῦς Μιχαὴλ Τοσίτζα, πρώτου προξένου τῆς Ἑλλάδος παρὶ τῷ Μεχμέτ Ἁλῆ, σταλεῖσα ἐξ Ἀλεξανδρείας πρὸς τὸν Ἐπίσκοπον Σητείας Μελέτιον, σχετικὴ μὲ μεσολάβησιν παρὰ τῷ Ἀντιβασιλεῖ τῆς Αἰγύπτου διὰ τὴν ἀνοδὸν του εἰς τὸν Ἀρχιερατικὸν Θρόνον Κρήτης. (Νοέμβριος 1830).

Ἄριθ. Χειρ. Μ. Η. 76. Ἐπὶ διφύλλου κοινουῦ χάρτου μὲ ὕδατινας γραμμάς, ψηφία ALMASSO καὶ ἄγκυραν ἐν κύκλῳ, διαστ. 0,30×0,205 μ. Ἐπὶ τῆς ὀπισθίας σελίδος ἐπιγραφή: «Τῷ Πανιερωτάτῳ Ἁγίῳ Σιτειᾶς εἰς Κρήτην κυρίῳ | κυρίῳ Μελετίῳ, εὐλαβῶς. | Εἰς Κωνσταντινοῦ/πολιν. Περαίτερόν: «Ἐλαβον δεκεμβρίου ε η:» Δι' ἄλλης χειρός: «Διὰ μέσου τοῦ Ἁλ. Δημητρίου Κυρῶ (. . .) ὅπου σᾶς . . . . | τῇ 3 Ἰοβρίου 1830 Κωνσταντινοῦ/πολιν». Ἡ σφραγὶς ἀπεκολλήθη. Κατάστασις διατηρήσεως ἀρίστη. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῆς πρώτης σελίδος.

Τὴν ἑμετέραν Πανιερότητα εὐλαβῶς προσκυνῶ!

Ἐλαβον κατ' αὐτὰς τὸ πανίερον εὐχειτικὸν της γράμμα 15 τοῦ παρελθόντος | κ' ἐπληροφορήθην ὅσα ἐν αὐτῷ μοι ἱστορεῖ περὶ τοῦ σκοποῦ τοῦ αὐτούσε | ἐρχομοῦ της, καὶ ὅσα ἐπεθύμησε νὰ ἀναφέρω εἰς τὸ Ὑψος. Δὲν ἔλειψα | νὰ ἐνεργήσω τὰ τῆς θελήσεώς της, καὶ ἔχω τὴν εὐ-

χαρίστησιν νὰ ἀναγγείλω | εἰς τὴν ὑμετέραν Πανιερότητα τὴν εὐνοϊκὴν
τοῦ Ὑψους ἀπόκρισιν, | ὅτι δὲν ἐπιθυμεῖ βέβαια ἄλλος νὰ λάβῃ τὸν
Ἀρχιερατικὸν Θρόνον Κρήτης, | παρὰ ἐκεῖνος τὸν ὁποῖον ὁ Λαὸς ἀυ-
τοθελήτως ἔκλεξε, καὶ ὅτι ἂν ἤθελεν | ἐρωτηθῆ, αὐτὴ θέλει ἦναι ἡ ἀ-
πόκρισίς του. Παρακαλῶ τὴν ὑμετέραν | Πανιερότητα νὰ μὲ προσιάξῃ
ἐλευθέρως εἰς τὰ δυνατὰ μοι, καὶ | ἐξαιτούμενος τὴν ἐξακολούθησιν
τῶν ἀγίων αὐτῆς εὐχῶν μένω | μὲ τὴν ἀνήκουσαν εὐλάβειαν,

τῆς Πανιερότητός της

ὁ Δούλοσας

Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τῇ 14 9βρίου 1830

Μιχαὴλ Τσοῦτσας

68

Ἐπιστολὴ τοῦ Ἐπισκόπου Ρεθύμνης Ἰωαννικίου πρὸς τὸν Μητροπο-
λίτην Κρήτης Μελέτιον, εὐχαριστήριος διὰ τὴν μεσολάβησιν πρὸς
ἀπελευθέρωσιν τῶν αἰχμαλώτων ἀνεψιῶν του. (Ἰούνιος 1831).

Ἀριθ. Χειρ. Μ. Η. 62. Ἐπὶ διφύλλου κοινοῦ χάρτου μὲ ὕδατινας γραμ-
μάς, ψηφία V G καὶ 3 πύλους, διαστ. 0,32×0,215 μ. Ἐπὶ τῆς ὀπισθίας
σελίδος ἡ ἐπιγραφή: «*Τῷ Πανιερωτάτῳ καὶ Σεβασμιωτάτῳ μοι Δεσπότῃ,*
*Ἄγιῳ | Κρήτης, Κυρίῳ Κ(υρίῳ) Μελετίῳ. Προσκυνητῶς. | Εἰς Κωνσταν(τι-
νούπολιν).* Περαιτέρω: «*31 ῥθ. Ἰωαν., (1831 Ρεθύμνης Ἰωαννικίος)* Ἡ
σφραγὶς ἀπεσπασθη. Κατάστασις διατηρήσεως καλὴ. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῆς
πρώτης σελίδος.

Τὴν ὑμετέραν πολυεραστὸν μοι Πανιερότητα ἐν χ(ριστ)ῷ κατασπα-
ζόμενος | προσκυνῶ.

† Τὸ ἀπὸ δης τῆς Διακενησίμου Σεβάσμιόν της λαβὼν | ἐχάρημεν
μεγάλως ἐγὼ τε καὶ πάντες οἱ φίλοι· εἰς μάτην | ἠρώτιον ἔκτοτε περὶ
τῆς Πανιερότητός της τοὺς ἀπ' αὐτόθι ἐρ | χομένους. σήμερον ὦν ἐπὶ
κρεβάτου ὄχι ἀπὸ ρευματι | κά, ἐπισκεπτόμενος παρὰ τοῦ συναδελφοῦ
Ἁγίου Μυρῆνης | φθάνει εἰς χεῖρας μου ἐν γραμματίῳ ἀπὸ τὰ πρῶ-
ην αἰχμά | λωτα ἀνέμιά μου Τίτον καὶ Μηλιάδην, ἀπελευθερωθέντα
καὶ | γράφοντα ἀπὸ Κάνδιαν. Ὅλοι οἱ συμπαρόντες ἐν οἷς ἦ | το καὶ
ὁ μεγαλύτερος ἀδελφός των μὲ δάκρυα χαρᾶς εἰς τοὺς ὄφ | θαλμοὺς ἐ-
δοξάσαμεν τὸν Θεόν. ἀφίνω τὴν εὐαίσθητόν της | ψυχὴν νὰ φαντασθῆ
πόσους πολυχρονισμούς, πόσας εὐχάς, καὶ | πόσην φήμην ἔλαβεν ὁ Με-
λέτιος. δὲν ἐπέρασε μία | ὥρα καὶ ἡ φήμη διεδόθη εἰς ὄλους τοὺς πα-
τριώτας μας, καὶ ὄλοι | φωνάζουν, ζήτω ὁ Κρήτης, ζήτω ὁ Μελέτιος.

Δεσπότη μου καὶ ἀδελφέ μου, ἐλπίζω μὲ τοιαῦτα εὐσπ | λαχνικά
κινήματα, ὁ ὑψηλότετος Μεχμεταλῆ ἐφέντημας | νὰ ἀποκαταστήσῃ τὴν
πατρίδα μας πλέον καλοκατοικημέ | νην, ἢ πρότερον. καὶ νὰ ζήσωμεν

καὶ ἡμεῖς ζῶν ἄνετον | καὶ εἰρηρικὴν, ἐπιουναγόμενοι ἕκαστος εἰς τὰ ἴδια. καὶ γενόμενοι | δοατζήδες¹ του παντοτεινοί.

Περιμένω μὲ ἀνυπομονησίαν μου Σεβασμίαν ἐπιστολήν | της, περιεκτικὴν καὶ τῆς Λεσποτικῆς μοι ὑγείας της, καὶ τῶν ὧν | οἶδε με ἐφιέμενον. Ὁ Ἅγιος Χίου, καὶ Ἅγιος Μυρῆνης | τὴν προσκυνοῦν ἀδελφικότητα. τὸ ἐκκλησιδάκι μᾶς ἐπορ | ξενοῦσε παντοτεινὴν ἀνάμνησιν τοῦ Κρήτης.

Τοὺς περὶ τὴν Πανιερότητα της ἅπαντας τοὺς μὲν ἀσπάζο | μαι, τοὺς δὲ εὐχομαι. αὐτὴν δὲ μεταπροσκυνῶντις εἰμὴ

Ἐν Σύρα τῇ 15ῃ Ἰουνίου ,αωλοφ
τῆς πολυεράστου μοι Σεβασμιότητός της ἐν χ(ριστ)ῶ ἀδελφός
καὶ εἰς τοὺς ὄρισμούς
† ὁ ρηθόμενης Ἰωαννίκιος

Σ Η Μ Ε Ι Ω Σ Ε Ι Σ

¹) Δοατζήδες: εὐχεται, θεράποντες ἀφοσιωμένοι.

69

Ἐπιστολὴ τῆς Ἰ. Μονῆς Γουβερνέτου πρὸς τὸν Μητροπολίτην Κρήτης Μελέτιον, σχετικὴ μὲ τὸν διακανονισμόν τῶν λογαριασμῶν τῶν μετοχίων της καὶ τὸν ἔλεγχον τοῦ δυστροποῦντος νομέως τοῦ μετοχίου τοῦ Ἁγ. Γεωργίου. (Ὀκτώβριος 1831)

Ἀριθ. Χειρ. Μ. Η. 146. Ἐπὶ διφθλοῦ λεπτοῦ χάρτου μὲ ὑδατίνας γραμμάς, ψηφία N R καὶ τρία κνάθια, διαστ. 0,32×0,225 μ. Ἐπὶ τῆς ὀπισθίας σελίδος ἐπιγραφὴ: Τῶ Πανιεροτάτῳ καὶ Σεβασμιωτάτῳ μητροπολί- | [τῇ] Κρήτης, Κυρίῳ Κυρίῳ Μελετίῳ. τῶ πανσεβᾷ | σιφ ἡμῖν Πατρι. | Εἰς Ἡράκλειον | προσκυνητῶς. Σφραγίς ἐπὶ ἐρυθροῦ ἰσπανικοῦ κηροῦ δυσδιάκριτος. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῆς πρώτης σελίδος, φέρον κάτω τὴν σφραγίδα τῆς Μονῆς δι' αἰθάλης μὲ τὴν Παναγίαν τῶν Ἀγγέλων καὶ ἐπιγραφὴν: СΦΡΑΓΙΣ ΜΟΝΗC ΙΕΡΑC . . . . Ν ΓΑΕΡΝΕΤΟΥ. Κατάστασις διατηρήσεως μετρία· φθοραὶ ἐκ τῆς ὑγρασίας κατὰ τὰ σημεῖα πτύξεως.

Τὴν σεβασμίαν μας αὐτὴν Πανιερότητα, ταπεινῶς προσκυνῶμεν, τὴν χαριτόβρυτόν της | δεξιάν, πανευλαβῶς κατασπαζόμεθα.

»μετὰ δὲ τὰς ταπεινάς μας πρὸς αὐτὴν προσκνήσεις, τῇ εἰδοποιούμεν ὅτι κατὰ τὰς | διαταγὰς της ἐσυναθροίσθημεν ὅλοι οἱ πατέρες τοῦ Ἱεροῦ μοναστηρίου μας εἰς τὸν ἀπεσταλμένον | της πρωτοσύγκελλον καὶ ἐθεωρήσαμεν ὅλων τῶν μετοχίων τοὺς λογαριασμούς, ἐκτὸς [τοῦ] ἁ | γίου γεωργίου εἰς τὸ νεροκούρον. ἐπειδὴ καὶ ὁ παππᾶ γεδεὼν δὲν

τὸ δέχεται διόλου, ἀλλὰ | λέγει ὅτι δὲν θέλει νὰ γνωρίζῃ κανένα, ἀμὴ
 ζητεῖ νὰ τὸ ἀποσπάσῃ ὡς πατρογονικόν | του, τὸ ὁποῖον (;) [δὲν τὸ]
 δεχόμεθα κατ' οὐδένα τρόπον. καὶ δὲν εἶναι μόνον τοῦτο, ἀλλὰ | καὶ
 τὸν [. . . . λογαρια]σμόν (;) παρῶ [. . . .] δὲν ἐφανέρωσε, ὦ | σιε
 [. . . . σεβασμ]ότητά σας καὶ [. . . .] λόν του ὡς ἀκολούθως. |
 » 8 τάλαρα, τὰ ὄπ[οῖα] ἔ]λαβε παρὰ τοῦ μετοχίου τῆς δέπλας, διὰ τὸ
 » βόδι ὁποῦ τοῦ ἐψόφησε. |
 » ἀπὸ ἓνα νερόμυλον πάκτος ἀπὸ τὸν κουτρογλοῦν, γρόσια 300
 » ἀπὸ τὴν χαλέπα πάκτος ἀπὸ τὸν χροουδούτην » 600
 » ἀπὸ τοῦ ἁγίου παύλου ταῖς ἐλαῖς ἀπὸ τὸν χουσεῖνην » 130
 » 18 πρόβατα ἀπὸ τὰ μοναστηριακά ἔλαβε » 360
 » 80 μέτρα λάδι ἀπὸ τὸν τοσοῦν μπέι σαρδέλα ἀπὸ ταῖς ἐλαῖς
 τοῦ χορδακιοῦ » 1440
 » μετὰ τὸν λογαριασμόν ἀπὸ τὴν δέπλαν κρυφίως 6 μέτρα λάδι » 120
 » ὁ σόκος πᾶς τζαούσης, τοῦ ἔδωσε ἀπὸ χορδάκη καὶ στέρνε;
 μέτρα λάδι 68 στένονν » 1224
 » ἀπὸ τὸν κουμαρέα τοῦ ἔδωσε ὁ ἴδιος 113 μέτρα λάδι » 2034
 » 6208

ἡμεῖς λοιπὸν ἐκρίναμεν ὅτι καὶ αὐτὰ νὰ ἦναι εἰς τὸ ἐξῆς ἀλεσο-
 νησμένα, πλὴν μετὰ ταῦτα | ἀποφασίσαμεν νὰ στείλωμεν ἄνθρωπον
 τοῦ μοναστηριοῦ τοῦ νὰ θεωρῇ καὶ νὰ γράφῃ τὸ λάδι, δι | ἃ νὰ μὴν
 ἤθελε γένη, κάμμια κλοπῆ ἀπὸ τοὺς ἐλαιοτριβηγιάροδες. ἐπειδὴ μό-
 νος εἰς | ἐν μετόχιον, ἐν ᾧ ἀκολουθεῖ καὶ ἐνορία, δὲν ἤμπορεῖ νὰ κά-
 νη καὶ τεφτέρι. ὁποῦ καθὼς καὶ | μόνοι σας τὸ γνωρίζετε, δὲν εἶναι
 ἱκανὸς νὰ τὸ ἐξακολουθῇ. καὶ μήτε αὐτὸ δὲν τὸ δέχθη | κε. ὁ-
 θεν παρακαλοῦμεν τὴν Πανιερότητα τῆς νὰ μᾶς συμβουλευέσεται, πῶς
 ἔχομεν νὰ | κάνομεν με αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον, διατὶ γίνεται [. . . .]
 τῆς ἀδελφότητος, τὸ νὰ ἀναχωρήσῃ ὁ | καθεὶς εἰς τὰ ἴδια. καὶ ταῦτα
 μὲν ὡς ἐν τοσοῦτω, αἱ δὲ θεοπιθεῖς αὐτῆς εὐχαὶ ἤεισαν πρὸς | ἡμᾶς
 ἀρῶσθαι διὰ βίον. τῇ κῆ ὀκτωβρίου ,αωλα'

οἱ ὅλοι εἰς τὰς ἐπιταγὰς τῆς πανιερότητός τῆς πρόθυμοι καὶ τα-
 πεινοὶ δοῦλοι τῆς, ὁ τῆς Ἱεροῦ μονῆς Γουβερνέτου χρῆσανθος μένω |
 » ὑποκλεινέστατος δούλος δαμασκηνὸς Ἱερομόναχος
 » συμεών, Ἱερομόναχος δούλος ταπινὸς
 » ταπηνὸς δούλος Ἰωακείμ Ἱερομόναχος
 » ταπηνὸς δούλος Βενηαμὴν Ἱερομόναχος
 παρακαλεῖται νὰ δεχθῇ παρὰ τοῦ κῆρ Νικολάου Μ. συμρναίου | κά-
 στανα ὁκ. 40 | καὶ καρποῦζα 1.

Ἐπιστολὴ τοῦ ὁμογενοῦς Μιχαὴλ Τοσίτσα πρὸς τὸν Μητροπολίτην Κρήτης Μελέτιον, δι' ἧς διαβιβάζεται ἐπιστολὴ πρὸς τὸν Μιχαὴλ Πολυχρονίου, ἀνακοινοῦται ἔπαινος διὰ τὸ σύστημα καταγραφῆς τῶν ὀνομάτων εἰς τὰς τελετουργίας καὶ δίδεται παραγγελία προμηθείας ἐλαίου. (Νοέμβριος 1831).

Ἄριθ. Χειρ. Μ. Η. 91. Ἐπί διφύλλου χάρτου ἀκριβῶς ὁμοίου τοῦ ὑπ' ἀριθ. 67 ἐγγράφου καὶ τῶν αὐτῶν διαστάσεων, ἄνευ ἐπιγραφῆς ἐπὶ τῆς ὀπισθίας σελίδος. Κατάστασις διατηρήσεως κακῆ, λόγῳ ὑγρασίας ἐξ ἧς διεβρώθη ὁ χάρτης κατὰ τὰ σημεῖα πτύξεως καὶ τὰ κράσπεδα. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῶν δύο πρώτων σελίδων.

Ὑπόκλιον τὴν εἰκῆν!

Σεβαστὴν μοι τρισυπέραστον ἀνημερολόγητον τῆς αὐτῆς | πανιερό-
τητος ἐπιστολὴν τοῦ παρελθόντος μηνὸς Ὀκτωβρίου ἀπεδέχθην εὐχα-
ρίστως, | εἰς τὴν ὁποίαν πρὸ πάντων θεωρῶ μὲ ὑποχρέωσιν μου τὴν
πρὸς τὸν κύριον | Μιχαὴλ Πολυχρονίου¹ ἐξαποστολὴν διὰ λόγου του γρα-
φῆς μου, συνοδευθείσης μὲ | τὰς ἐκ παρακλήσεώς μου ἀποχρώσας
τῆς Πανιερότητός Σας [. . . . .

. . . . .
διὰ (:)] | τὸ ὁποῖον ἀκολούθως μ' ἤλθε γραφῆ, καὶ ἐπειδὴ ἀ-
πόκρισιν [δὲν ἔλαβον] | Σᾶς ἐγκλείω εἰς τὴν παροῦσαν μου, πολλὰ ἀ-
ναγκαίαν μάλιστα ὡς περιέχουσαν ὀριστικὴν (:) γραφὴν ἀφορῶσαν τὸ
τέλος τῆς ὑποθέσεως αὐτῆς εἰς τὸν κύριον Μιχαὴλ Πολυχρονίου, | πα-
ρακαλῶ τὴν πανιερότητά σας νὰ τὴν διευθύνῃ ἀσφαλῶς. |

Τῆς ἀρμοδίας εὐκαιρίας ἐπιτυχῶν, ἀνέφερον εἰς τὸ Ὑψος τὰ | περὶ τῆς
καταγραφῆς διατιρέοντα, κ' ἐπήνεσε μάλιστα μετ' εὐχαριστήσεώς του
τὸν τρόπον | τῆς κατὰ τοῦτο μεταχειρίσεώς της, ὅτι δηλονότι ἐπὶ λόγῳ
μνημοσύνης ἐν ταῖς ἐντεύξεσι | καὶ Ἱεροαῖς τελεταῖς καταγράφετε, κα-
θὼς τοῦτο θεωρῶ κ' ἐγὼ συντελεστικώτερον μέσον | διὰ τὴν θεωρί-
αν ταύτην, νομίζων ἀπέριτον νὰ καταγράφητε μεταξὺ τῶν ζώντων
καὶ | αὐτῶν τῶν θανόντων τὰ ὀνόματα, δειγματίζοντες εἰς τὸν λαὸν ἀ-
ληθῆ τὴν ἐπαγγελίαν | αν σας, κατόπιν τῶν ἐν μεταξὺ Ἱεροουργειῶν της,
μὲ τὰς ὁποίας κρινῶ ἄφενκτον | τὴν ἀπαλλοτριώσιν πάσης ἀμφιβόλου
ιδέας τοῦ λαοῦ.

Ἐνθαδῶρδνόμενος εἰς τὴν πνευματικὴν μοι ἀγάπην σας σᾶς
παρακαλῶ | νὰ μοι προβλέψητε καὶ μοι στείλετε ἐπομένως δι' ἐδῶ
Ὀκάδες 450 λάδι τῆς αὐτοῦ | [παραγωγῆς ;] τὸ ὁποῖον θέλω διὰ χρῆ-
σιν τῆς οἰκίας μου, δηλονότι ὀκάδες 400 ἐξ αὐτῶν διὰ [φῶς ; . . .]
διὰ φαγὴ [. . . . . | θὰ ἐ]μβάσω ἂν δὲν σᾶς συμπέση χρεία

νά τὸ πληρώσω ἐδῶ. ὅτι δὲ | πρέπει νὰ ἦναι ἐκλεκτῆς ποιότητος, δὲν ἀμφιβάλλω, ἐπειδὴ εἶμαι βέβαιος, | ὅτι θέλει ἀγορασθῆ ἀπὸ ἀνθρώπου σας εἰδήμονος αὐτοῦ τοῦ εἴδους, διὰ νὰ ἦναι—τὸ διὰ φῶς ἀνάλογον τῆς χρήσεώς του καθαρὸν, καὶ τὸ διὰ βρῶσιν κατάλληλον | τῆς αὐτῆς χρήσεως, καὶ χωριστὰ τὸ ἐν ἀπὸ τᾶλλο, μὲ ὑποχρεώσιν μου.

Ταῦτα, κ' ἐξαιτούμενος τὰς πανιερωτάτας εὐχάς, ὑποσημειοῦμαι | μὲ τὸ προσῆκον σέβας ὁ δούλοσας
τῆς ὑμετέρας Πανιερότητος Μιχαὴλ Τοσίτσας

Ἀλεξάνδρεια τῆ 9 Φβρ. 1831

Ε. Γ ἀκολούθως ἦναι νὰ ἔλθουν καράβια | δύο τρία φορτωμένα διὰ λ[ομόν] Ὑψους του | δι' αὐτοῦ, καὶ ἄς μοὶ γένη[. . . . .]

Σ Η Μ Ε Ι Ω Σ Ε Ι Σ

¹⁾ Ἴσως πρόκειται περὶ τοῦ γνωστοῦ ἀγιογράφου Μιχαὴλ Πολυχρόνη ἢ Πολυχρονίδη (βλ. «Χριστιανικὴ Κρήτη» Β', σσ. 77, 87 καὶ 104, «Κρητικὰ Χρονικά» Γ', σσ. 300 καὶ 317).

71

Ἐπιστολὴ τοῦ Στεφανᾶκη Βογορίδου¹ πρὸς τὸν Μητροπολίτην Κρήτης Μελέτιον, δι' ἧς ἀπαντιᾶ εἰς ἀποσταλείσαν ἐπιστολὴν καὶ ἐνθαρρύνει εἰς τὸ ἀρχιερατικὸν αὐτοῦ ἔργον. (Νοέμβριος 1831).

Ἄριθ. Χειρ. Μ. Η. 148. Ἐπὶ διφύλλου λεπτοῦ χάρτου, μὲ ὕδατινας γραμμάς, ψηφία N R καὶ λέοντα, διαστάσεων 0,36×0,245 μ. Ἐπὶ τῆς ὀπισθίας σελίδος ἡ ἐπιγραφή: «*Τῷ Πανιερωτάτῳ καὶ Θεοπροβλήτῳ Μητροπολίτῃ | Ἀγίῳ Κρήτης Κυρίῳ Μελετίῳ, τῷ ἐν Χριστῷ μοὶ | πατρὶ Σεβασμιωτάτῳ: | Πανευλαβῶς*». Περαιτέρω δι' ἄλλης χειρός: «*Ἐλήφθη Ἰανουαρίου ΙΖη*». Σφραγίς ἐπὶ ἐρυθροῦ ἰσπανικοῦ κηροῦ διὰ δακτυλιολίθου μὲ παράστασιν ἀνθρώπου καὶ πτηνοῦ. Κατάστασις διατηρήσεως σχετικῶς καλῇ. Μικραὶ φθοραὶ ἐκ σιτῶν καὶ ὑγρασίας. Τὸ κείμενον καὶ τὸ ὑστερόγραφον ἐπὶ τῆς πρώτης σελίδος.

Τὴν Σεβασμίαν μοι αὐτῆς Πανιερότητα εὐλαβῶς προσκυνῶ, σὺν τῷ | ἀσπασμῷ τῆς πανιέρου δεξιᾶς της!

»Ἐλαβον μετὰ τὰ [προλα]βόντα καὶ τὸ κατὰ τὴν 18ην τοῦ παρελθόντος Ἀυγούστου σεσημειωμέ | νον πατρικὸν της σεβάσμιον. Ἡ πρὸς ἐμὲ πνευματικὴ πατρικὴ της διάθεσις, καίτοι πε | ριστοιχισμένην ἐσμῶ τοσοῦτων ἐπαρχιακῶν φροντίδων, τὴν προάγει εἰς ἐνδείξεις μνήμης εἰ | λιχρονοῦς, ἐν οἰαδήτινι εὐκαιρίᾳ, καὶ ἐπιτυχίᾳ γραμματοκομιστῶν. Ἐγὼ δὲ, καίτοι οὐχ' ἦτ | τον ὑποχρεούμενος ἐξ ἀμοιβῆς εἰς τῶν ἐν εὐλαβείᾳ δῖκῶν φρονημάτων μου τὰς ἐγγράφους | δηλώσεις,

μὴ συντρεχούσης τῆς εὐκαιρίας διὰ τῶν ποικίλων ἀσχολιῶν μου τὸ ἔντονον | καὶ ἀνένδοτον, δὲν εἶμαι πόρρω συγγνώμης, καὶ ταῦτα πα-
 ρὰ κριτῇ σεβασίμῳ φίλῳ, καὶ | τὰ δίκαια ὀρθῶς κρίνονται. Ἐἶδον
 τὰς δυσκολίας, τὰς ὁποίας ἐν τῇ περιηγήσει τῆς | συναντᾷ, ψυγείσης,
 ὡς γράφει, τῆς περὶ τὰ θεῖα τῶν ἐπαρχιωτῶν τῆς εὐλαβείας, καὶ ἐκ |
 λυθείσης τῆς ἀναγκαίας προθυμίας εἰς τὴν ἀπόδοσιν τῶν εἰδιωμένων
 δικαιωμάτων τῆς, ἅλ | λ' ἐν ταυτῷ παρετήρησα ὅτι ἡ Πανιερότης τῆς,
 δυνάμει τῶν πατρικῶν τῆς παλαιέσεων | ἀγωνίζεται νὰ θερμάνῃ τὸ
 κατεφυγμένον τῶν διαθέσεων τούτων. Ἐντεῦθεν εἶναι ἀναμφί | βολον
 ὅτι διεξαγαγοῦσα τὸ λογικὸν τῆς ποιμνιον εἰς σωτηριώδεις νομάς, θέ-
 λει ἀπολαύσῃ | τοὺς καρποὺς τῶν πνευματικῶν τῆς ἀγώνων, εὐαρε-
 σιουμένη καὶ διὰ τὰς Χριστιανικὰς τῶν προόδους, | καὶ διὰ τὰς πρα-
 γματικὰς ἀφοσιώσεις τῆς πρὸς αὐτὴν εὐλαβείας τῶν. Ἐφ' ἅπασιν τού-
 τοις, γνω | ρίζουσα ἡ σεβασμία μοι αὐτῆς Πανιερότης πόσον μὲ καθη-
 δύνει ἡ ἀγγελία τῆς ἀπολαύσεως | τῶν πρὸς ὠφέλειάν τῆς καὶ εὐκλει-
 αν τεινόντων, περὶ ὧν καὶ εὐχομαι ὀρ[φειτικ]ῶς, καὶ σὺν | τῇ δεού-
 σῃ φιλοτιμίᾳ σπουδάζω κατὰ τὸ ἄκρον πρὸς αὐτὴν σέβας μου, μὴ δι-
 αλείπη γράφου | σά μοι συνεχῶς περὶ τούτων, καὶ πρὸ τῶν ἄλλων κα-
 τατέρουσά με τῇ δηλώσει τῆς πο | λυεύκτου μοι ἀγαθῆς τῆς ὑγείας
 ἧς τὰ μὲν εἶη εἶεν θεόθεν ὅτι πλεῖστα καὶ πανεὺ | θυμα, αἱ δὲ θεο-
 πειθεῖς τῆς εὐχαί μετ' ἐμοῦ σωστικαὶ διὰ βίον. ,αωλαφ Νοεμβρ. ιδη
 τῆς σεβαστῆς μοι πανιερότητός τῆς

υἱὸς ἐν χριστῷ καὶ πρόθυμος δοῦλος

Στ. Βογορίδης

Σεβαστέ μοι Ἱερόαχα! θεὸς οἶδε ὅτι πολὺ σέβας τρέφω | πρὸς
 τὸ ἀξίεραστον ἱεροπρεπὲς ὑποκείμενόν τῆς, | καὶ χαίρω πολὺ ἐπὶ τῇ
 λήψει καὶ ἀναγνώσει τῶν | εὐχεικῶν τῆς. ἀλλ' οἱ ἀγῶνες καὶ αἱ ἀ-
 σχολίαι μου | ὑπερῆραν τὴν κεφαλὴν μου, ὡς αἱ ἁμαρτίαι μου. | ὅθεν
 παρακαλῶ καὶ νὰ μὲ μνημονεύῃ ἐν ταῖς νοεραῖς πρὸς | τὰ οὐράνια ἀ-
 ναβάσεις τῆς καὶ νὰ μὲ χαροποιῇ | διὰ τῶν εὐαγγελίων τοῦ οὐ̄ περὶ
 πολλοῦ ποιῶμαι εὐ̄ εἶναι τῆς.

Σ Η Μ Ε Ι Ω Σ Ε Ι Σ

¹⁾ Ὁ γνωστὸς ὡς Στεφανάκης Βέης Βογορίδης, μετέπειτα Ἡγεμὼν Σάμου.
 Περὶ αὐτοῦ βλ. ἐν τῇ Ἱστορίᾳ περιοδικῆς ἐκδόσεως «Πρωῖας», τευχ. Γ', σ. 58,
 Ν. Καρβούνη, Οἱ Βογορίδαι εἰς τὴν Μολδαυίαν.

† Ο ΛΑΜΠΗΣ ΚΑΙ ΣΦΑΚΙΩΝ
 ΕΥΜΕΝΙΟΣ ΦΑΝΟΥΡΑΚΗΣ